

KAMUSAL ALANDA ESTETİK AÇIDAN SANAT YAPITLARI VE KITSCH NESNELER

Yrd. Doç. Dr. Mustafa Cevat ATALAY

Özet

Bu makalenin başlıca amacı kamusal alanda; sanat yapıtları ile kitsch nesnelerin genel durumunu estetik açıdan değerlendiren ve var olan sorunları dile getirmektir. Sanat yapıtının estetik değeri yüksek bir kültürün oluşumundaki önemi görülmektedir. İnsanın estetik gelişimi, Estetik ile kitsch arasındaki farkı anlamış ve bunu yaşamının içinde kullanılabilecek insanlar, toplum estetik ve kültürüne katkıda bulunur ve tutarlı olan olmayan yapıt-nesneleri birbirinden ayırabilir. Kamusal sanatın insan yaşamı üzerindeki önemi bilinmektedir. Kamusal alanlarda uygulanan estetik olan yapıtlarla kitsch nesneler birbirinden ayrıldığı zaman çevre estetiği insanın estetiklenmesinde önemli bir görev yapmış olacaktır. Türkiye’de Plastik sanatlarda üretilen yapıtları birçok farklı mecrada görebiliyoruz. Kamuda uygulanan, sergilenen yapıtlar da bunlar arasında sayılabilir. Bu yapıtlar-nesneler yarışma ile seçilerek ya da özel anlaşma, halk oylaması vb. yöntemlerle seçilip uygulanmaktadır.

Kamusal alana uygulanan sanat yapıtları doğal olarak birçok beğeni yargısına uğramakta bu değerlendirmelerin bazıları olumlu bazıları da çok olumsuz olabilmektedir. Uygulanan sanat yapıtları bazen kitsch nesne olarak değerlendirilmektedir. Kitsch olarak değerlendirilen nesneler bazen eleştiriler sonucu kamusal alandan kaldırılmakta bezen de beğenin özneliği gerekçe gösterilerek çeşitli bahanelerle kaldırılamamaktadır.

Estetik çevre ve insanın ideal varlığının mümkünatı öncelikle kamusal sanat yapıt-

ları estetiği ve insanın estetiklenmesi ile başarılabilir. İdeal olarak istenilen, kamusal sanat yapıtlarının-nesnelerinin kamudan sorumlu çevre estetikçilerinin bu ayırımı yapabilecek yetkinliğe ulaşmış olması ve kamusal alanı kullananların demokratik katılımcılığı, alan uzmanlarının da etkin katkıları ile karar alma sürecinden geçirilmiş kamusal alan yapıtlarını belirlemek ve uygulamaktır.

Anahtar kelimeler: Kitsch, Kamusal Alan, Sanat Yapıtı.

ART IN PUBLIC WORKS AND KITSCH OBJECT AESTHETICALLY

The main purpose of this article is in the public area, aesthetically evaluating the overall status of works of art and kitsch objects come to terms with the existing problems. The importance of a work of art in the formation of a culture of high aesthetic value can be seen. People who understand the difference between kitsch and aesthetic and can use it in their lives can contribute the aesthetic and culture of the society and divide works which are consistent or not. The importance of public art on human life is known. When the aesthetic works applied in public areas and the kitsch objects will be separated from each other environmental aesthetic will have done an important duty on making the human having aesthetic.

We can see works of plastic arts in many different channels in Turkey . The works applied or exhibited in public can be count in these. These works of art - objects are applied by selecting in a competition, by a special dea or by the public rating and so on. The works of art as applied to public area are naturally under many preference judgment and some of these assessments can be very negative and some positive. Sometimes, applied works of art can be

avaluated as kitsch objects. The objects that were evaluated as kitsch have sometimes been taken out as a result of the strictures and sometimes they can't have been taken out by some excuses as the strictures are objective. An aesthetic environment and the possibility of ideal existence of human can be achieved with the aesthetic of public art works and making people aesthetic at first. Ideally, the desired, the public works of art - objects are qualified to do the public have attained this distinction estetikçilerinin environmentally responsible and democratic katılımcılığı users of public space, the experts in the field of public works effectively with the support of the decision-making process to identify and implement revised.

Keywords: Kitsch, Public Domain, Work Of Art.

Giriş

“Kamuya ait, kamu ile ilgili işlerin yapıldığı yer.” (www.tdk.gov.tr: 2009). Kamusal alan olarak tarif edilmektedir. İnsanlar tarafından kullanılan açık sosyal alanlar, meydanlar, kaldırımlar, parklar, plajlar, marketler, hükümet binaları halk kütüphaneleri galeriler olabilir. Kentsel ya da kırsal - Bir kamusal alan bir coğrafi alanı olabilir. Bir şehir meydanı, park ya da sokak olabilir. Bu bir alan, bir parkta her ağaç, bir nehir kıyısında, bir kasaba ya da her otobüs bileti her otobüs barınak her sokak olabilir (Özbek, 2004: 20; Eren, 2007).

Kamusal alanları birey-bireylerin kullanımı ve bireyin birçok tartışmalar bulunmaktadır. Bu tartışmaların içine felsefe, coğrafya, görsel sanatlar, kültür, sosyal bilimler ve kentsel estetik dahil olabilmektedir. Bundan dolayı kamusal alanın tarifine başka disiplinler ve bilim dalları dahil olmaktadır. Kamusal alan insanlarla tasarlanan ve uygulanan bir yer olarak insan estetiğini baz almaktadır. Özetle Erzen'e (2006: 80) göre, kamusal mekan kişinin

psikolojik kültür ve sosyal durumuna göre değişiklik gösterir. Kamusal sanat herhangi bir ortamda gerçekleştirilen ve fiziksel kamu malı sahnelenen şekilde yürütülen herhangi bir sanat eseridir. Genellikle açıkta gösterilen ve tüm insanlar için erişilebilir olmaktadır “Kamusal sanat, ister açık alan olsun ister kamusal olarak girilebilen yapılar olsun, kamusal alanda teşhir edilen sanattır.” (Kurt, 2007: 49; Aksoy ve Ertürk, 2008: 26) Kamusal sanat herkes için erişilebilir olma hedefi ile kamusal alanlar içinde görüntülenene herhangi bir çalışma içererek galeriler dışında, bir kamusal alanda her türden olabilir. Kamusal sanat icrasında çok sayıda parçadan oluşan ya da daha küçük bir sahip büyük bir sergileme gerçekleşebilir. Kamusal Sanat, çok çeşitli olduğundan günümüzde Binalardan, duvarlardaki grafitilere kadar, kamusal sanat kabul edilebilmektedir.

Güzellik, Estetik ya da bir kamu alanının önemini artırmak için gösterilen kamusal sanat çalışmaları vardır (Atalay: 2013). Duvar resimleri veya anıtlar gibi kamusal sanat projeleri parklar mutlaka belirli bir tema iletmek için değildir. Bu en çok tanıyan türleri olsa da, kamusal sanat projeleri için boyut veya ortak özellikler vardır. Proje için ayrı sanatçı ya da devreye girerek fiziksel bu özellikleri belirler.

Kamusal alan sanatların tarihi çok eskiye dayanır “Mısır piramitleri” “Orhun anıtları” “Yunan heykelleri” birçok önemli yerde olduğu gibi, Kamusal alanların tümünde mimari ya da sanat yapıtı konumunda birçok çalışma bulunur. Bunların hepsi topluma belli mesajlar verme kaygısı taşıyarak Devlet yönetimi ve dinin amaçlarına hizmet etmiştir (Şaşmazer, 2006, 47; 93, E. Bektaş ve Akkaya, 1990: 96). En fazla tarihsel, kalıcı kamusal yönüyle kamusal alan sanatı olarak görebileceğimizin plastik yapıtlar heykeller anıtlar resimler ve sanat yönü ile mimarlıktır. Bu yapıtların bu önemi çalışmaların tarihselliğinden

kaynaklanmakta aynı zamanda iktidar ve din ile sanatın karşılıklı ilişkisinden kaynaklanmaktadır. Kamusal alan sanatları 20. Yüzyılda kendi bulunduğu konumu daha fazla belirlemiştir. Öyle ki kamusal alan sanatları içine belli bir grubun yöneticinin çıkarlarına hizmet etmeyen birçok yapıtlar yapıldı. Çağdaş sanatlar toplumun dahi ilerisinde gerçekçi olmayan yapıtlar üretti.

Örneğin Henry Moore' un Arjantin, Avusturalya, Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Kanada, Kanarya Adaları gibi dünya çapında yaptığı kamusal işler bunlara örnek olarak gösterilebilir(<http://www.henry-moore.org>). Kamusal alan sanatlarında boyut ve görünüm farklılığı bir sürpriz değil beklentilere göre hareket eden bir durumdur. Kamusal alan sanatları soyut ya da somut olabilir. Kamusal sanat çevre estetiği yerinde mekânı güzelleştirmek bizim estetik duyarlılığımızı artırmak geliştirilmek de olabilir. Hatta bazıları bizim çeşitli sorgulamalarımıza tabi kalarak açık uçlu sorulara neden olabilir.

Kamusal alan sanatlarının farklı olarak kolektif ifade tartışan anlatım boyutu olabilir ki beklenir. Çağın sanatçısı olsun olmasın sanat eserindeki çözümleme bizim ortak estetik duyarlılığımızın da cevabı olmaktadır. Çünkü sanat yapıtı bir ortaya koyuştur. Aynı zamanda Kamusal Sanat canlı kültürel bir doku içinde gezinmemizi sağlayan bir mekân ve nesneler olarak, bir toplumun kimliğini tanınamıza yardımcı olmaktadır.

Kamusal sanat bildiğimiz sanat formları dışında bir anlam taşımaktadır. Kamusal alan sanatlarının boyutları çok farklı görünüşleri ise mekandan tamamen ayrılmamış görüntülere, mekâna ait ya da mekân dışı olabilir (Bakçay, 2007: 22). Kamusal alan sanat yapıtlarında sanatçılar, mimarlar, tasarım profesyonelleri, toplum

sakinleri, sivil liderler, politikacılar, onay kurumları, finansman kuruluşları ve inşaat ekipleri içeren interaktif bir süreçtir. Gereç ve yöntem bizim çağdaş kültür yansıtacak şekilde değişir.¹

Kamusal alanı kullanan bireylerin alan tasarımı planlaması ve uygulaması safhalarında katılımı sürdürülebilir kalkınma ve kentsel alanda çekiciliğin ve kalitenin artırılması için gereklidir. Gelişmişlik ve demokratik yönetim esası açısından Hill (2012), göre Kamusal alan sanatlarında halk katılımı medeniyetin bir ölçüsü olarak kabul edilebilir (www.theguardian.com).

Kamusal alanların içerisinde görülen nesnelerin tümü görsel manzarayı etkilemektedir. Yaşadığımız yer olan Türkiye'de Mekanlar birbirinden farklı amaçlarla yapılmış farklı şekilde sergilenen yapıtlarla düzenlenmiştir.

Kamusal alanlarda kamusal alan yapıtları dışında bir de yozlaşmış bozulmuş olarak kabul edebileceğimiz tasarımlar ve uygulamalar vardır. Bu uygulamalara genellikle Kitsch denmektedir. "İngilizce 'sketch' (taslak) sözcüğünün bozulmuş hali Kitsch'dir... Genel olarak sanatsal değeri olmayan, ucuza satın alınabilen genel beğeni düzeyine uydurulmuş² nesneleri dile getirir" (Lukacs, 1988: 204). "Kitsch dehanın ve ilhamın değil çalışmanın ve zanaatın ürünüdür." (Solhøj, 2010: 99).³ Stubben'e (2013) göre. Kamusal alanda kamusal sanat yapıtların var olması bizi sanat yapıtı ile kitsch arasında bir tercih yapmaya götürür. sanat yapıtı ile kitsch arasında bir tercih yapmaya götürür. Tercihlerimiz özgün olmakla beraber (Hume, 1997: 49). Estetik ve görsel zevkimiz nerede ise ona dönük yapıtları tercih ederiz. "Estetik algı ise bitmeyen ve sürekli olarak karşısındaki nesnenin yeni niteliklerini keşfeden, yaşamın

¹ "Kamusal alan sanatlarında Profesyonel uzmanlık ve halk katılımı tarafından yönlendirilen süreç, sanatçı ve toplum arasındaki en yaratıcı ve verimli yakınlık bulmak gerekir. Aynı şekilde, sanatçıların çalışmalarına sanatsal bütünlük birlik yaratıcılık ve beceriyi getirmek gerekir. Halk kamu ve sanatçı uzlaşması ve uzman jüri sayesinde kitsch yapıtlardan uzak kalınabilir." (Selvi, 2008: 5; Atar, Ergüven, 1992).

² Kitsch kültürü ve sanatı, popüler beğenin en yaygın olduğu ve tüketim endüstrisinin en fazla etkilemeye çalıştığı bir orta sınıfın ve az eğitimli bir kesimin kültürüdür." (Demir, 2009).

³ "Almanların kitsch (Kitsch) dedikleri değersiz ürüne sebep olan bir zevk kırıltısı, çağımızda yaşamın tüm alanlarını, endüstri ürününden geleneksel el sanatları işlerine; şirinden mimarisine; resminde heykeline; müziğinden sahne duygusu gösterilerine değin her şeyi etkisi altına almıştır." (Turani, 2009: 46).

dinamik süreci içinde anlık farklılıkları algılayarak karşısındaki nesnenin sonsuz gizilgücünü gerçekleştiren türde bir algıdır.

Eğer zaman içindeki dinamik sürecin ortaya çıkardığı yeni boyutları keşfediyorsa, sonu gelmeyen, nesnesini terk etmeyen, sınıflandırmayan ve onun 'eşsiz' ligini ortaya çıkaran bir algıdır." (Erzen, 2006: 21).

Kitsch uygulamaların teknik yönden değerlendirilmesinde onun sanat yapıtlarından farklılığı açıkça görülmektedir. Erzen'e göre kamusal alanlardaki estetiğin durumun anlamak için mimari düzelemeye yapılaşmaya renge ve ışığa bakmak yeterlidir (2006:121).

Teknik yönden değerlendirilmesinde çalışmalarda en büyük aksaklıktan birisi de kötü geometrik uygulamalar, oran orantı problemleri malzeme, teknik ve uygulamada yeteli bilgiye ve pratiğe sahip olunsu bile uygulamalarda bunun dile getirilemeyeşidir.⁴

Kitsch' in bir diğer proplemi ise uygulamalardaki aşırı duygusallık⁵, yozlaşmış bazı unsurlar çirkin kompozisyonlar, aşırıya varan renk uygulamaları, ve duyguların anlatılmasında aşırıya kaçan ifadeler.

"Bu yapıtların bazıları kitsch olarak mekânda bulunmaktadır.

Yapıt değil de nesne olarak mekânda bulunmasına neden oluyor bu kitsch'lerin iki türlü değerlendirme bağlamı vardır. "Popüler beğeni, aynen, çevrede yapay estetiğin geliştirildiği şekilde desteklenmekte ve geliştirilmektedir. Zorlanmış tasarımlar, kitsch⁶, yapaylık ve duyguların bombardımanı ya da bastırılması ile kentsel çevre algının tembelleştiği bir alan haline gelmektedir" (Erzen, 2006:126).

Resim 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10,11

Sonuç

Kamusal alan sanatları kültürümüzün teknolojimizin ve çağımızın estetik anlayışının bir yansıması ve ortak bilincimizin bir göstergesidir. Bundan dolayı kent estetiğine insan estetiğine ve dolayısıyla yaşam estetiğine hizmet etmektedir. Kamusal alan sanat yapıtları ve ya kamusal alan kitsch'leri toplumun bir göstergesi ve sanatçının iç vizyonu ve yaratımı olarak oluşturulmuştur. Gelişmiş ve kültürlenmiş toplum sanat yapıtı ile es tetiklenmiş bir Medeniyet ancak estetik duygumun ve tercihin niteliğinin artması ile kazanılabilir. Toplumun Estetiklenme de plastik sanatçıların önemi yapıt üreten ve ortaya koyan bağlamında en başlangıçta yer alır. Estetik değeri düşük olan yapıtların kamusal alanlarda yer alması estetik beğenimizde yozlaşmalara neden olabilir. Kamusal alanlardaki birey algısının geliştirilmesi bireylerin estetik biçimleri seçmelerini sağlayacaktır. Bundan dolayı özellikle kamunun kullandığı merkezi alanların hepsine demokratik kamusal projeler uygulanabilir. Bu sadece bireylerin kamusal alanlarda estetik zevklerine neden olmayacak aynı zaman da kamusal alanın turizm ve cazibe merkezi olmasını sağlayabilecek bir durumdur. Kamusal sanat canlı karakteri ve şhrin görünümüne katkıda bulunur. Kamusal sanat yeşil alanlar yol kenarlarında, yaya koridorlar ve toplum parkları artırır, gelişmeye yardımcı olur. Kamusal sanat değerleri ve bir şehir çeşitliliği, kimlik ve geleceğe yatırım.

Sanatçılar ve Kamuyu Belirleyen Kişilerin Seçme Değerlendirme Kriterleri Önerileri

Büyük Kentlerimizde bir sanatsal çalışmanın yapılması için kamusal bir alanda

⁴ "Hiç kuskusuz, işlevsel ve güzel başyapıtlar yanında —sanayi ürünleri çokluğunda biriken kitsch'i yanında yer alarak —yüzeysel, gösterişli ve dur bir hoşluğun isteğiyle bugün eğer çok sayıda "mal" sayılabilir." (Bodei, 2008: 78).

⁵ "Kitsch ürünlerin özellikleri duygusal olması ve direkt mesaja dönük olmasıdır. Kahraman'a göre kitsch ürünler yoğun olarak duygusallık taşıyor, ondan estetik mesajlar vermiyor beklenemez." (Kahraman, 2002).

⁶ "Kitsch'in insanda uyandırdığı duygu kitlelerin paylaşabileceği türden olmalıdır." (Kundera: 2012 ; Bürger: 2012: 18).

Büyük kentlerin mutlaka sanat dışıma kurulları olmalı özel mülkler dışındaki tüm taşınmazlara, yapılan yapıt ve düzenlemelerde bir kurul veya sanat ortamı içinde bulunan sanatseverler mutlaka katkıda bulunmalılar.

Çalışma Kalitesi, Dizayn, Yer İçin Uygunluğu, Kalıcılık, Bakım, Güvenlik, Çeşitlilik

“Çocuğun yanına koşar, havaya kaldırır, yanağından öperler. Kitsch bütün politikacıların, bütün politik partilerin ve hareketlerin estetik ülküsüdür. Çeşitli politik eğilimlerin yanyana varoldukları ya da birbirine rakip etkilerin birbirlerini ortadan kaldırdığı, ya da sınırlandırdığı toplumlar da yaşayanlarımız kitsch işkencesinden az çok kurtarabilirler kendini; birey bireyliğini koruyabilir; sanatçı benzersiz eserler yaratabilir. Ama gücü tek bir politik hareket eline geçirdiğinde, kendimizi totaliter kitsch’in ortasında buluruz.” (Kundera, 2012). “Sadece yöneticiler tarafından seçilmiş ve uygulanmış çalışmalar yerine, üzerinde plastik sanatçıların, uzman bir sanat çevresinin, akademisyenlerin, sivil toplum kuruluşlarının ve sivil toplum örgütlerinin sürece katıldığı etkinlikler sonucunda eserler yapılmalıdır. Konu biçim, malzeme, sınırlaması olmaksızın kamusal meydan ve alanlara, yapılacak bütün heykellerin alanında oluşturulacak bir kurul tarafından seçilmesi bu konuda hizmet alınması gerekir.” (Atalay, 2012:10).

Kaynakçalar

- A. AKSOY ve E. ERTÜRK (2008). Kamusal Alan ve Güncel Sanat, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları: İstanbul.
- A. İLKİYAZ (2004). Popüler Kültür, Kitsch (kiç). ve Sanat Eğitimi Etkileri. 2. Sanat Eğitimi Sempozyumu. Gündüz Eğitim ve Yayın: Ankara.
- A.TURANİ (2009). Çağdaş Sanat Felsefesi, 2.basım. Remzi kitabevi, İstanbul.
- ATALAY, M. C. (2013). Yüksek Öğrenim Gören Öğrencilerin Estetik Tercihleri, Gazi Üniversitesi Eğitim bilimleri enstitüsü yayınlanmamış doktora tezi. Ankara
- D. HUME (1997) İnsan doğası üzerine bir inceleme,

idea yayınevi, İstanbul.

D. SOLHELJ (2010) Kitsch Üzerine, Mitos-boyut yayınları: İstanbul.

E. BAKÇAY (2007) İstanbul'da 1960 sonrası gerçekleştirilen uygulamalar özelinde plastik sanatların kent mekanyıyla ilişkisi, İstanbul güzel sanatlar enstitüsü, yayınlanmamış yüksek lisans tezi.

E. BEKSAÇ ve T. AKKAYA (1990) Kaynak ve Kökleyle Avrupa Resim Sanatı, Gelişim Ve Değişim Süreci İçinde Başlangıcından Rönesans Sonuna, Arkeoloji ve Sanat yayınları: İstanbul.

E. K. KURT (2007) Kamusal Alanda Sanat Ve Kent-sel Mekâna Etkileri, İstanbul'da Heykel Uygulanmaları İrdelemesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü: İstanbul.

E. SELVİ (2008). Kitsch olgusunun lise öğrencilerinin estetik algı ve beğenilerine etkileri.(yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi üniversitesi eğitim bilimleri enstitüsü uygulamalı sanatlar eğitimi anabilim dalı mesleki eğitimi bilim dalı: Ankara

F. G. İ. DEMİR (2009) Kiç ve Plastik Sanatlar, Ütopya Yayınevi: Ankara.

H. B. KAHRAMAN (2002) Sanatsal Gerçeklikler Ol-gular ve Öteleri, Everest yayınları: İstanbul.

J. ERZEN (2006). Çevre Estetiği, ODTU Basımevi: Ankara.

J. STUBBEN (2013) Practical And Aesthetic Principles For The Laying Out Of Cities; www.library.cornell.edu/ 3.9.2013 tarihinde indirildi.
Lukacs, Georg (1988) Estetik III, cev. A. Cemal, Payel Yayınevi: İstanbul.

M, ÖZBEK (2004) Kamusal Alan, Hil Yayın: İstanbul.

M. C. ATALAY (2012). Kamusal Alan Heykellerinde-ki Estetiğin, Beğeni Tutumlarının Ölçülmesi, Language And Communication: Research Trends And Challenges. Üniversty: İzmir.

M. ERGÜVEN (1992) Yorumla doğru. Yapı Kredi Yayınları: İstanbul.

M. KUNDERA (2012) Varolmanın dayanılmaz hafifliği, 39. Basım İletişim yayınevi: İstanbul.

P. BÜRGER (2012) Avangard Kuramı, İletişim yayınları: İstanbul

R. BODEİ (2008) Güzelin Biçimleri, Dost Kitabevi: Ankara.

Y. ŞAŞMAZER (2006). Figüratif Heykelde Gerçekçilik, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü: İstanbul

Z. İREN (2007). Kamusal Alan Nedir? Kamusal Mekân Nedir?, İrişim: 25 Mayıs 2013

İnternet Kaynakçaları

www.arkitera.com.
www.tdk.gov.tr.

Resimler

www.china.org.
www.dailymail.co.
www.gregcookland.com
www.phillymag.com
www.sino-us.com
www.thebeijinger.com
www.theguardian.com
www.toledoblade.com

 1- Sanlitun ağaç heykel china	 2- Naked Woman" sculpture in Kunming, 4
 3- Sanlitun beer mug china	 4- "Zhang Ziyi banyo". Pekin'in "Wangjing ağırlamaktadır"
 5- "Life" "hayat" sculpture in Hankou, Hubei Province paslanmaz çelik yumurta 1.Sohu.com	 6- Duisburg Almanya Niki de Saint Phalle and Jean Tinguely Mozaik.
 7- Sculptor: Wang Recite Ulusal çirkin heykel 2012 Tecnucce: Konu cinsel odaklı.	 8- Artist: William King Year: 1995 Location: South Street I-95 overpass Description: Three giant, metal humanoid monsters Inferred hidden meanings, if any: One day, metal monsters will destroy us all.
 9- Pear in Dorchester Laura Baring-Gould-clapp pear /dorchesier kamusal sanatçı heykeltirış 2008. Kalıcı kamu sanat Boston Şehir tarafından yaptırılan. Clapp Pear/Dorchester History, 2005-2011.	 10- The-Giant-Steam-Turd Ponta Grossa, Brazil. Portekizce bdy ok tezek. Brezilya Uvaranna Ponta Grossa Devlet Üniversitesi Ponta Grossa